

KOOSTE STEA KYLÄÄN -TILAISUUDEN KESKUSTELUISTA 23.8.2018 KANSALAISTOIMINNANKESKUS MATARASSA, JYVÄSKYLÄSSÄ

- Paikalla 31 keskisuomalaista järjestötoimijaa ja viestintäpäällikkö Liisa Kairesalo STEA:sta.
- Keskustelu käytiin STEAn kysymysten pohjalta.

I. Mitä ovat merkittävimmät yhteiskunnalliset haasteet, jotka vaikuttavat sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaan?

Miten arvioitte, että järjestötoiminta tulee muuttumaan lähivuosina? Mikä tai mitkä toimintaympäristön muutokset vaikuttavat järjestötoimintaan?

Polarisaatio sekä yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja sen kiihtyminen. Ihmiset eivät halua tai uskalla kohdata muita. Mitä enemmän mahdollisuudet eroavat ja syntyy tuloeroja, sitä enemmän se rapauttaa luottamusta yhteiskunnassa ja heikentää ihmisten terveyttä.

Todellisuuskäsitykset ovat nykyään niin moninaiset, että se lisää rasismia. Ei kyetä vuorovaikutukseen ja toistemme kunnioittamiseen. Vastakkainasettelu on näkyvillä monessa, asiat koetaan mustavalkoisena.

Mistä nousee kilpailuyhteiskunnan ideologia? Onko se evoluutioajattelun tulosta, yhteisesti omaksuttu käsitys jota ei voi kritisoida? Taustalla on "heikommat syrjäytetään" -ideologia. Tämän todellisuuskäsityksen kanssa olemme jumissa, mikä synnyttää jatkuvasti eriarvoisuutta. Kuka määrittelee nykyisessä kilpailuyhteiskunnassa ihmisen arvon? Perinteisesti on ajateltu, että se jolla on poliittista valtaa. Ihmisarvon tulisi olla jakamaton. Mistä löydämme sen uuden arvon, jolla syrjäytymiskehitys pysäytetään?

Yhteenliittyminen ja yhdessä tekeminen on evoluutioteoriassakin ollut ihmisen ja muiden kädellisten menestystekijä. Pysyäksemme hengissä on tarvinnut ajatella yhteistä etua, ja oman edun tavoittelijat on jätetty joksikin aikaa yhteisön ulkopuolelle ja sitten vähän ajan päästä takaisin. Nyt näin ei ole meillä! "Pidetään kaikista huolta"-ajatus on heikentynyt.

Kuka ottaa koppia, kun yhteiskuntamme kaupallistuu? Kaupallisuus ja kilpailu ihmisten arjesta vaikuttaa arvojemme muokkautumiseen. Toisaalta nähtävissä hieman jo kuluttamiseen kyllästymistä.

Vaikka yhteisöllisyydestä saadaan paljon, on siinä vastapuolensa: se sulkee ulkopuolelle ja syntyy kuppikuntia. Kiusaamista tapahtuu kaikenikäisten joukossa. Yksinäisyys on suuri ongelma nyky-yhteiskunnassa; kasvukeskuksissa ei huomioida naapuria. Negatiivinen solidaarisuus = ei puututa muiden asioihin. Yhteisöllisyys ei ole kuitenkaan vielä täysin rapautunut. Läheisyyden tarve säilyy ihmisen koko elämänkaaren.

Yhteiskunnassamme on myös alueellista polarisoitumista, jossa kaupunkien sisällä on hyvin erilaisia asuinalueita. Sote-järjestöjen toiminta ei enää yllä kaupunkien maaseutukylille. Myös kylillä pilotoidaan hyviä malleja muiden toimijoiden ja yhdistysten toimesta pienin kokeiluina ja rahoituksin. Mihin asettuu se järjestökenttä, joka toimii pienillä alueilla perinteisten sotejärjestöjen asialla? Ja miten voidaan tehdä yhteistyötä eri sektoreilla toimivien järjestöjen kesken? Pienet yhdistykset tarvitsevat yhteistyötä isompien järjestöjen kanssa.

Työn tekemiseen ennustetaan suuria muutoksia. Olemme kiinnittyneet yhteiskuntaan työn kautta. Jos työ alkaa vähentyä, käykö niin että kaikkien tekemää työmäärää vähennetään ja varallisuus jakaantuu tasaisemmin? Tai tekevätkö jotkut enemmän, jolloin tuloerot kasvavat? Kumpi skenaarioista toteutuu, vaikuttaa siihen millaisessa yhteiskunnassa elämämme ja millaisia tarpeita ihmisillä on. Perheinstituutio on murroksessa. Tämä antaa uudenlaista sisältöä järjestöjen toimintaan. Yhteiskuntaan kiinnittymisen keinot muuttuvat. Järjestöjen roolina voisi olla sisällön ja uudenlaisen kiinnittymisen luominen tässä uudessa tilanteessa.

Monimuotoiset perheet eivät täytä ydinperheen muottia, mikä lisää näiden perheiden haasteita. Syntyvyys laskusuunnassa: tuoreen tutkimuksen mukaan uupumus vaikuttaa siihen, ettei lapsia haluta enempää. Miten voidaan helpottaa lapsiperheiden arkea?

Haasteet pätevät kaikkiin ihmisryhmiin. Maahanmuuttaja tarvitsee enemmän tukea. Mm. järjestökulttuuri ei ole tuttu maahanmuuttajayhdistyksille. Tarvitsevat yhteistyömahdollisuuksia, kuten yhteisen verkoston, jotta toimintaedellytykset olisivat tasavertaiset kantaväestön järjestöjen kanssa. Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamista pitäisi hyödyntää ja estää heidän tippuminen työmarkkinoilta. Maahanmuuttajien osallisuutta yhteiskunnan jäsenenä ja sen rakentamisessa on valtakunnallisesti vahvistettava.

Toimintaympäristön pirstaloituminen haastaa järjestöt. Ketkä ovat yhteistyökumppaneitamme jatkossa? Tarvitaan enemmän mahdollisuuksia julkisen sektorin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Muutoin järjestöjen toiminta kapeutuu, kun toimintaympäristö markkinavaltaistuu.

Valitsemme itse mihin yhteisöihin kuulumme. Yhteisöllisyys ei ole hävinnyt, vaan sitoutumisen tavat ja muodot. Yksinäisyys tulee lisääntymään tämän kehityksen seurauksena; on ihmisiä, jotka eivät pysty itse rakentamaan itselleen verkostoja/liittymään yhteisöihin.

Yhä useammin halutaan toimia ilman organisoitumista. Jäsenyys ei ole enää tärkeää. Mukaan tullaan sillä ajatuksella, mitä minä voisin tuoda toimintaan; ei tulla hakemaan järjestöstä itselle. Ihminen haluaa liittyä toimintaan, jossa voi tuoda omaa osaamistaan ja taitojaan hyödyksi. Järjestöjen työ on oikeastaan usein tehdä itsensä tarpeettomaksi. Kun ihminen on itse saanut apua, hän yleensä myös auttaa itse.

Miten järjestöt voivat varautua näihin muutoksiin, miten STEA voi mielestänne tukea järjestöjä näissä muutoksissa?

Oleellinen kysymys on: mitkä ovat STEAn arvot?

Järjestöjen tärkeä tehtävä on yhteiskunnallisen eriarvoisuuden kasvun vähentäminen, tai jos tähän ei pystytä vaikuttamaan, niin on pyrittävä edes vaikutusten minimointiin. On tärkeä taistella eriarvoisuutta vastaan. Epävarmuus tulevasta herättää pelkoa, mikä näkyy vaarallisesti yhteiskunnassamme. Miten järjestöt voivat toimia näiden riskien ehkäisemiseksi ja mikä on STEAn rooli tässä?

On tärkeä nähdä, mikä kansalaisyhteiskunnan merkitys on näissä kysymyksissä. Tukeeko STEAn strategia sitä, että järjestöt pystyvät toimimaan siltana polarisoituvien maailmojen välillä? Siltana oleminen: ketterä reagointi, nopeat kokeilut mutta myös pitkäjänteistä työtä, sillä osaaminen kumuloituu hitaasti. Järjestöillä pitää säilyä sekä kyky että mahdollisuus reagoida nopeasti yhteiskunnan muutoksiin ja ihmisten tarpeisiin.

Yksittäisen ihmisen näkökulmasta on merkityksellistä, että on tulevaisuudentoivoa. Tarvitaan voimakas kansalaisten tuki siihen, että autetaan kyydistä tippuneita takaisin kyytiin. STEA voi olla osaltaan järjestöjen kanssa tekemässä tekoja, joilla parannetaan ihmisten arkea ja selviytymistä.

Strategian suuntaviivaksi ihmisten voimavarojen ja osaamisen tukeminen ja esiin nostaminen, yksittäisten ihmisten tukeminen. Yksittäisen ihmisten auttamisen rinnalle tarvitaan uudenlaisten yhteisöjen synnyttämistä. STEAlle toivetta, että tämäkin näkyisi strategiassa.

Järjestäytyneen kansalaistoiminnan rinnalle tullut järjestäytymätön kansalaistoiminta, jonka sisällä on mikrorohyimiä jotka toimivat nimenomaan sähköisten ja digitalisaation välinein. Saattaa syntyä riiteleviä ”pikkuheimoja”. Jos näiden ryhmien välillä ei ole keskustelua, voi käydä niin, että yhteinen hyvä rupeaa hajoamaan. Meillä pitäisi olla herkät anturit, joilla seurataan toimintaympäristöä myös mikrotasolla ja kykyä reagoida tähän muutokseen ja hakea ratkaisuja. Tämä liittyy järjestöjen resurssointiin ja vaikuttamiseen uudella tavalla. Tarvitaan STEAlta ketterää rahoitusmallia, jolla vastata tähän ilmiöön.

Järjestöillä on paikka tuoda merkityksellistä sisältöä ja mielekästä tekemistä ihmisille. Toki otettava huomioon se, että taistelemme ihmisten ajasta. Ne järjestöt, jotka keksivät miten tuoda merkitystä ihmisten elämään, ovat voittajia. Kilpailuyhteiskunnassa emme ehkä saa tekijöiksi niitä, joilla menee hyvin ja on tarjontaa mielekkästä tekemisestä sekä maksukykyä tehdä monenmoista. Ovatko tekijöinä muut ryhmät?

Kaikenikäiset otettava huomioon, myös ikäihmiset; heidän tietonsa hyödyntäminen. Ikäihmiset edelleen ryhmä, joka tarvitsee apua tulevaisuudessakin. Yhteiskunnan linja on ollut hoitaa kaikki kotiin, laitoshoidon purettu. Samalla kotihoidon resurssointi ja kehittäminen unohdettu. Kun julkinen rahoituspohjakin on rapautumassa, yhä useampi ikääntynyt hoidetaan kotona. Tässä on iso ongelma, jota ei olla ratkaistu. Tarvitaan yhteistyötä eri sektorien välillä. Järjestöillä on tässä iso rooli. Miten STEA voisi tukea tässä? Keitä ovat yhteistyökumppanimme, kun palveluntuottajien määrä lisääntyy? Keihin kaikkiin meidän täytyy olla yhteydessä ja kuinka tähän riittää resurssit?

Maahanmuutto uusi toimiala; voisiko STEA tukea maahanmuuttajayhdistysten, kattojärjestöjen ja monikulttuurisuusyhdistysten yhteistyötä ja järjestäytymistä niin, että myös kunnat olisivat siinä vahvemmin mukana? Tarvitaan vahvaa rakenteellista tukea. Miten voidaan tarjota mielekästä toimintaa eri kulttuuritaustaisille myös muissa, kuin maahanmuuttajajärjestöissä? Tarvitaan lisää ymmärrystä eri kulttuureista.

STEA:n tuki sote- ja maakuntauudistuksen keskellä on erittäin tärkeää. Rahoituskanavien kapeutuminen on meidän yhteinen pulma! Mistä rahoitus haetaan? Yritykset tuotteineen kapeuttavat entisestään sitä, mitä järjestöt voi tehdä. Miten tämä yhtälö ratkaistaan? Voiko STEA tarkastaa linjaansa kilpailuneutraaliteetin tulkinnassa? Tämä on todellinen uhka. Tarvitaan yhteiskehittämistä STEA:n kanssa sekä selkeitä ohjeita, miten toimitaan asian kanssa. Toiveena, että rahoituksessa annettaisiin enemmän mahdollisuuksia julkisen sektorin kanssa tehtävään laajempaan yhteistyöhön. Nyt linjaukset eri sektoreiden rajapintaan sijoittuvasta toiminnasta ovat aika tarkkoja ja vaarana on, että järjestöjen monipuolinen toiminta lähtee kapeutumaan.

Onko STEA tavannut maakuntauudistuksen tekijöitä ja vastuuvastuunvalmistelijoita: mikä heidän näkemys sotejärjestökentästä ja yhteistyöstä? Jos järjestöjen toiminta lakkaa sote- ja maakuntauudistuksen seurauksena, niin se ei ainakaan vähennä eriarvoistumista ja polarisaatiokehitystä.

Mitkä ovat kolme merkittävintä yhteiskunnallista ilmiötä, joihin järjestöjen tulisi kyetä vastaamaan seuraavan kymmenen vuoden aikana?

Polarisaatio, yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja yksinäisyys.

Kuvaile, miten digitalisaatio on muuttanut oman järjestösi / yleisesti järjestöjen / STEAn toimintaa kymmenen vuoden päästä?

Raportin mukaan digitalisaatio antaa aikaa kohtaamisille. Mutta esim. vanhusten huollossa digitalisaatio on jo kunnossa, niin mihin silti ns. säästetty aika menee?

Digisyrjäytyminen ei ole pelkästään sitä, että syrjäytyy sen ulkopuolelle vaan syrjäytyminen voi olla seurausta digitalisaation aiheuttamista uusista riippuvuuksista. Keskusteluun tulisi nostaa digitalisaatioon liittyvät syrjäytymisriskit ja uudet riippuvuudet. Polarisaatio ja digitalisaatio yhdessä synnyttävät melkoisia riskiryppäitä, myös vihamielistä ja vaarallista yhteisöllisyyttä on meillä paljon erityisesti digissä – miten STEA voisi näitä nostaa tai tukea järjestöjä tässä?

Digitalisaatio on pirstaloittanut ja monimuotoistanut järjestöjen toimintaa. Toisaalta emme voi kamppailla digitalisaatiota vastaan. Siitä löytyy myös paljon mahdollisuuksia.

II. Yhteistyö

Mitä nykyisistä toimintatavoista tulisi mielestäsi vahvistaa?

Rahoitusohjelmat ovat olleet hyviä. STEA:n Paikka auki -ohjelma on erinomainen. Se on konkreettinen.

STEA:n rahoittaman toiminnan arvioinnissa on ongelma, kun joutuu pilkkomaan teennäisesti ison kokonaisuuden pieniksi paloiksi. Voisiko arviointia tehdä isompana kokonaisuutena? Vertaa Sitra: Tee mitä lupaat (arviointi kokonaisuutena).

Jokaisen järjestön tulisi omassa toiminnassaan huolehtia myös siitä, miten pelihaittoja vähennetään. Avoin ja kannustava suhtautuminen rajoituksiin.

Mitä uusia toimintatapoja STEAn tulisi luoda STEAn ja järjestöjen sujuvan yhteydenpidon edistämiseksi?

STEA:n tulisi selkeästi linjata avustuksen saajille yhtenäiset avustuksen käytön periaatteet ja pelisäännöt. Nyt on ollut havaittavissa selkeitä eroja avustusvalmistelijoiden välillä. Osa valmistelijoista on hyvin joustavia ja ymmärtäväisiä toimintaympäristön muutosten suhteen, kun taas osa suhtautuu hankkeisiin siten, että ne tulisi kyetä suunnittelemaan ja naulaamaan etukäteen jo hankevalmistelun vaiheessa. Tämä kaikki aiheuttaa avustuksen saajien keskuudessa hämmennystä ja turhaa työtä eikä edesauta rahoittajan ja rahoituksen saajien yhteistyötä.

STEA:n avustusten saajien kokoama vaikuttavuustieto tulisi saada yhteisesti hyödynnettäväksi.

Mittarit: sitä saa mitä mitataan. Voisiko erottaa omat mittarit pienille ja isoille järjestöille? Toisaalta erilliset mittarit nähdään vaivalloisena, joten pitäisikö niitä enemmänkin lähentää kohti toisiaan? Toimisivatko ken

ties temaattiset mittarit, esim. toimintakentän mukaan? Entä voisiko tulevaisuudentutkijoita ottaa mukaan kehittämään arviointia ja mittareita?

Kuka juoksee samalla rahalla vielä kovempaa? Mittareiden ja seurannan suhteen olisi hyvä pohtia sitä, mikä verran milläkin rahalla ja resursseilla voidaan tehdä. Huomio myös jaksamiseen ja työhyvinvointiin. Mikä on tarpeeksi, mikä on riittävä taso?

Järjestöjen perusrahoituksen tarkastelu: välillä pieni perusrahoituksen kohottaminen toisi pienellä satsauksella uutta kehittämistä ilman erillistä projektirahoitusta ja siihen liittyvää byrokratiaa.

Raportoinnissa tulisi olla sisällä arvioinnin työkaluja, jolloin se palvelisi kokonaisuudessaan yhdistyksen kehittämistoimintaa. Arviointi menee nyt vähän ns. rahoittaja edellä.

Mistä toimintatavoista tulisi luopua kokonaan?

Toiveena on, että käytäntöjä ei muuteta jatkuvasti. Mieluummin huolellisesti harkiten ja hyvissä ajoin tieto.

Tilaisuuteen osallistuneet

Tilaisuudessa oli läsnä edustus seuraavista yhteisöistä:

- Jyvässeudun työllistämisyhdistys
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto Järvi-Suomen piiri
- Music Against Drugs ry
- Mosaiikki ry
- Emppis ry
- Muistiliitto ry
- Keski-Suomen eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta
- Suomen Monikkoperheet ry
- Keski-Suomen Meniere-yhdistys ry
- Monikko ry
- Sovatek
- Jyvässeudun 4H-yhdistys
- Pohjoisen Korpilahden yhteistyöyhdistys ry
- Jyväskylän Katulähetys ry
- Perhehoitoliitto ry
- Seta ry
- Jämsän Mielenterveysyhdistys Ankkuri ry
- Monikulttuurikeskus Gloria ry
- Huhtasuon ASA ry
- Suomen nuoret lesket ry
- ViaDia Jyväskylä ry
- Jyväskylän Hoivapalveluyhdistys ry
- Psykiatrisen kuntoutuksen tuki ry/Suvimäen Klubitalo
- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- Suomen Punainen Risti/ Länsi-Suomen piiri
- Kirkkopalvelut
- Paremmin Yhdessä ry
- Keski-Suomen Muistiyhdistys ry
- Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry
- Mobile Kriisikeskus/Jyväskylän Seudun Mielenterveysseura ry